

Biografia d'una generació

Assaig

Madariaga. De las armas a la palabra

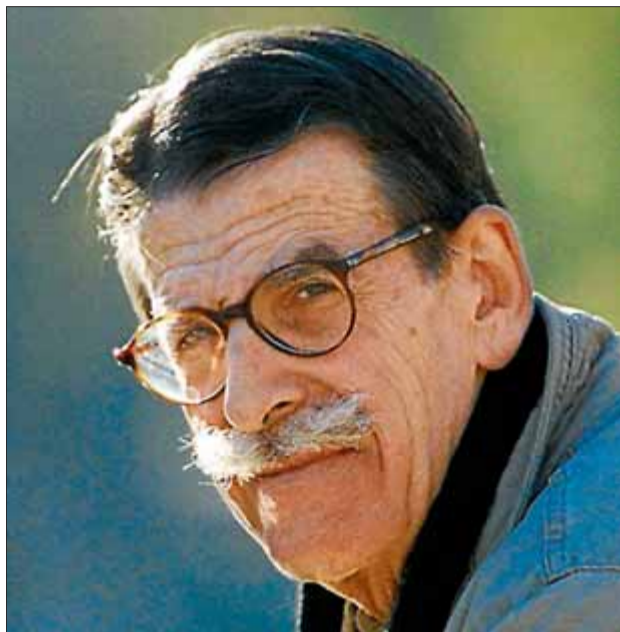
Antoni Batista
RBA, Barcelona, 2007

Antoni Segura

La realitat, la història –entesa aquí com l'experiència vital d'una persona o una generació–, és polièdrica o, millor, polifònica. Les condicions i les anàlisis objectives compten poc a l'hora d'explicar el comportament polític i social d'un grup humà en un determinat context històric. Són més explicatives les percepcions, que són les que motiven l'acció. Només així es poden entendre les múltiples reaccions davant d'una mateixa realitat.

I això és el que encertadament fa Antoni Batista, servint-se de les entrevistes, en els dos darrers llibres dels sis dedicats al conflicte basc. A *Voces sobre Euskadi* (Plaza & Janés, 2004) plasmà la polifonia de veus que parlen, des de percepcions diferents, del conflicte basc.

Ara retrata una veu única, la de Iulen de Madariaga, un dels fundadors d'ETA que, en la conjuntura de la dictadura franquista, teoritzà sobre la necessitat de la lluita armada i que, després, denuncià els atemptats indiscriminats (el primer referent: Hipercor, juny del 1987, 21 morts i 45 ferits), perquè “*el tiempo de la violencia estaba acabando y... había que pensar en una gran batalla política. La violencia no sólo no mejoraba las posiciones del independentismo hacia sus objetivos, sino que las debilitaba... Estoy en contra de los atentados indiscriminados... Nadie puede equivocarse en esas cuestiones. Ciertamente hubo un fallo en el coche,*

Iulen de Madariaga (dalt) i Antoni Batista. RAFA RIVAS / STR - SP

que se avisó a los Mossos d'Esquadra, a la Policía Nacional española y al mismo Hipercor... Pero no es suficiente. Lo que haría falta es que se dijera: en lugares como Hipercor no debe meterse un coche con explosivos. Y punto”.

No és només una qüestió moral, que també, sinó d'eficàcia política. És per això que De Madariaga recolzava llavors l'afirmació d'Antxon que “*perder la batalla mili-*

tar no debe significar perder la batalla política, para que a su vez no signifique perder la batalla ideológica”.

Iulen de Madariaga neix a Bilbao el 1932 en una família benestant vinculada al PNB. El 1937, la família s'exilià a Xile. El 1946 fou enviat a estudiar intern al col·legi dels caputxins de Leizaroz (vall del Baztan, Navarra) i després cursà la carrera de dret a les universitats de Deusto (1952), on

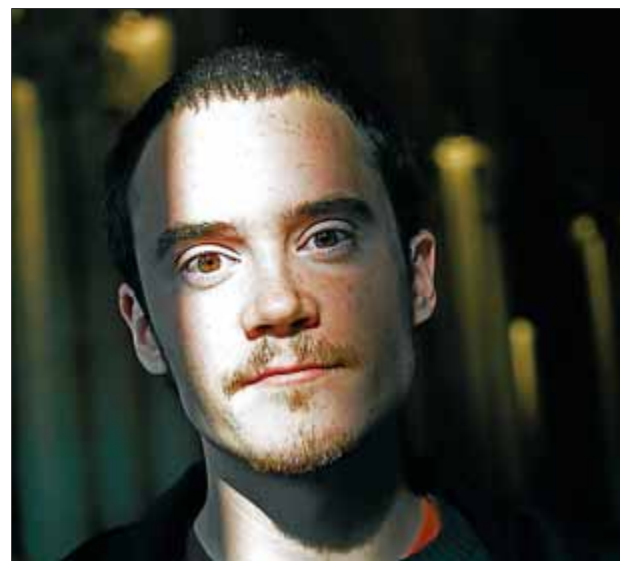
formà part d'Ekin –antecedent d'ETA–, Oviedo, Salamanca, on es llicencià el 1956, i Cambridge, on es doctorà en dret internacional públic el 1962.

El 1959, *los chicos*, apel·latiu que utilitzaven els dirigents del PNB per referir-se als membres d'Ekin –que en molts casos eren realment els seus fills biològics–, desenganyats de la política aburgesada del PNB funden ETA i trenquen amb el PNB. Des de llavors la vida de De Madariaga ha girat sempre entorn del nacionalisme radical, àdhuc ara que milita a Aralar, grup que rebutja la violència.

Clandestinitat, debats, assemblees i escissions d'ETA, exili, presó (Fresnes, França), negociacions, exercici de l'advocacia a Bilbao, però, sempre, fidel a uns ideals que parlen d'un conflicte antic i d'un poble que es perd en les ombres de la prehistòria europea.

De Madariaga, comparant el conflicte basc amb l'irlandès, ha sostingut sempre que el braç polític ha de prevaler sobre el militar, la qual cosa el va portar a trencar, primer, amb ETA, i, més tard, amb Batasuna. Tanmateix, la seva veu i les seves opinions són encara un referent ineludible en els entorns abertzales. D'aquí l'oportunitat d'un llibre com el d'Antoni Batista en uns moments com els actuals.

La biografia de De Madariaga és la de tota una generació –que rebutja la supeditació d'Euskadi a Espanya i França– sense la qual no es pot entendre aquest conflicte secular. No es tracta de compartir les anàlisis, ni les opinions o els objectius, es tracta d'intentar posar-se en la pell de l'altre per comprendre millor el conflicte i les possibles sortides. Un llibre imprescindible per a qui vulgui aproximar-se a la història recent d'Euskadi.

Borja Bagunyà, últim premi Rodoreda. FRANCESC MELCION

Amb identitat pròpia

Narrativa

Defensa pròpia

Borja Bagunyà
Premi Mercè Rodoreda
Proa, Barcelona, 2007

Anna Tomàs

Borja Bagunyà (Barcelona, 1982) era encara un adolescent quan va començar a escriure contes i als 19 anys ja havia aconseguit publicar un llibre, *Apunts per al retrat d'una ciutat*. Llicenciat en comunicació audiovisual i estudiant de teoria de la literatura, al mes de desembre s'enduia el premi Rodoreda amb *Defensa pròpia*, un esplèndid recull de relats que posa al descobert les fal·làcies i les trampes amb què emmascarem els nostres discursos públics i privats.

Els set contes que aplega el títol són transgressors com el *Bestiario*, de Cortázar, i alguns dels relats de Poe. Les històries curtes de Bagunyà prenen forma a partir de les veus dels personatges, de manera que cadascun interpel·la el lector amb les seves mentides i es

justifica pel que ha fet i el que ha deixat de fer.

Com explica el mateix autor, els protagonistes són individus moralment ambigus que “estran atrapats entre el que són, el que creuen que són i el que expliquen que són”. Aquest conflicte s'exposa magistralment en el primer conte, *Desirée*, una història a tres veus (un pare obsessiu, una mare en crisi i una filla *lollita*) que expliquen al psiquiatre els odís i les pors que els han dut a un punt de no retorn. El relat no conté ni un punt i a part al llarg de les més de 30 pàgines. El lector identifica el canvi de veu i de personatge a través del que diu i les referències que fa a la resta de membres de la família.

Els altres sis relats són també àgils i provocadors. Els tripijocs d'un polític corrupte que es canvia de cognom, els avatars d'una jubilada i la lluita d'una professora d'educació infantil per compaginar la feina i la llar són algunes de les històries que atraparan el lector fins al final, tot deixant-li un regust d'intel·ligència i perspicàcia.

Moviment electoral durant la Segona República

Assaig

Atlas electoral de la Segona República a Catalunya

Mercedes Vilanova
Enciclopèdia Catalana
Barcelona, 2007

Ferran Aisa

Mercedes Vilanova és catedràtica d'història contemporània

de la Universitat de Barcelona. Entre les seves activitats destaca la recerca documental i l'entrevista oral a testimonis sobre els fets que estudia. És autora, entre altres obres, de *Mayorías invisibles* (Icaria, 1996) i *Atlas de la evolución del analfabetismo en España de 1887 a 1981*, premi nacional d'investigació educativa del 1990. El 2005 va rebre la Creu de Sant Jordi en reconeixement als seus treballs d'investigació.

El seu actual estudi *Atlas electoral de la Segona República a Catalunya* és fruit d'una extensa recerca que li ha suposat trenta anys de feina, i que ara ha estat publicat per l'Enciclopèdia Catalana en edició bilingüe.

L'autora, en aquest espai de temps, ha recopilat dades i ha entrevistat nombrosos supervivents de l'època. L'obra consta de

dos volums, el primer recull les circumscripcions, comarques i municipis, i el segon analitza la situació electoral de la ciutat de Barcelona.

A setanta-cinc anys de distància, l'anàlisi de les consultes electorals de la Segona República permet una lectura nova. L'exhaustiu i minuciós assaig presenta la llei electoral i les seves modificacions durant la Repù-

blica, el cens de votants, la llista de candidats, la distribució dels vots i l'abstenció.

El text s'acompanya d'estadístiques i de mapes que marquen gràficament el resultat de les diverses eleccions republicanes a Catalunya. El resultat d'aquest assaig és una gran eina per conèixer quina va ser l'orientació de vot dels catalans des de 1931 fins a les darreres eleccions de febrer del 1936. Mercedes Vilanova,

amb la seva tesi, rebutja la influència abstencionista dels anarquistes, el comportament del vot femení i la influència real de la CNT i de la burgesia sobre l'orientació de vot del proletariat.

L'autora analitza a fons el tema de l'abstenció que s'explica, sobretot, pel caràcter dels catalans. I, des del punt de vista electoral, identifica algunes de les causes que van generar la Guerra Civil.